

تحلیل سیاستگذاری طرح تحول سلامت در حیطه عدالت در تامین مالی مراقبت سلامت

چکیده

زمینه و هدف: عدالت در تامین مالی مراقبت سلامت یکی از مهمترین مسائل در تمام نظام‌های سلامت به ویژه در کشورهای در حال توسعه شناخته می‌شود. این کشورها سیاست‌های متعدد و مختلفی را جهت دستیابی به عدالت در تامین مالی نظام سلامت خود و کاهش مواجهه خانوارها با هزینه‌های کمرشکن سلامت بکار می‌گیرند. در طول دهه گذشته، سهم پرداخت مستقیم از جیب برای خدمات درمان از ۸/۳ درصد به ۹/۶ درصد کل هزینه‌های سلامت افزایش یافته است. مشکلات مربوط به نظام سلامت در سالیان گذشته، کشور را به اصلاح نظام سلامت موجود و تامین مطالبات به حق مردم از نظام سلامت وادار نمود تا اینکه طرح تحول سلامت در سال ۱۳۹۳ در ایران با هدف بهبود عدالت تدوین و اجرا شد. اکنون با گذشت حدود چهار سال از اجرای طرح تحول سلامت انجام ارزیابی جامع و کامل از این طرح ضروری به نظر می‌رسد. انجام این ارزیابی، می‌تواند قوت‌ها و نقاط قابل اصلاح برنامه را نشان دهد و امکان اصلاح و بهبود آن را فراهم نمایند. لذا این مطالعه با هدف تحلیل سیاستگذاری طرح تحول سلامت در حیطه عدالت در تامین مالی مراقبت سلامت در ایران انجام گرفت.

روش تحقیق: این مطالعه به صورت کیفی در دو مرحله و چهار گام انجام شد. ابتدا تحلیل اسناد و سیاست طرح تحول سلامت در حیطه عدالت در تامین مالی مراقبت سلامت صورت گرفت. این مرحله از مطالعه شامل ۳۲ مصاحبه نیمه ساختار یافته با متخصصین بود که با روش نمونه گیری مبتنی بر هدف انتخاب شده بودند و تحلیل سیاست بر اساس مدل مثلث سیاستگذاری شامل چهار بخش: زمینه، فرآیند، محتوا و ذینفعان، انجام شد. برای تحلیل داده های حاصل از اسناد و مصاحبه، از تحلیل چارچوبی و از نرم افزار MAXQDA نسخه ۱۰ استفاده شد. در مرحله دوم مطالعه گام اول بر اساس یافته های مرحله قبل راهکار های لازم با استفاده از پنل خبرگان تدوین شد و در گام دوم با استفاده از روش دلفی راهکارهای نهایی تایید شد

یافته ها: یافته های مطالعه پیرامون تحلیل سیاستگذاری طرح تحول سلامت در حیطه عدالت در تامین مالی مراقبت سلامت نشان داد که طرح از نظر تدوین و تصویب، مسیر قانونی را طی کرده و مصوب شده است. تحلیل سیاست چهار مولفه اصلی زمینه، فرآیند، محتوا و ذینفعان را شامل شد. عوامل زمینه ای موثر بر سیاستگذاری طرح تحول سلامت در حیطه عدالت در تامین مالی مراقبت سلامت ایران شامل، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی، عوامل مدیریتی و ساختاری، عوامل قانونی، عوامل سیاسی و عوامل بین المللی دسته بندی شد. محتوای طرح تحول سلامت در ۱۰ بسته خدمتی از منظر عدالت در تامین مالی مراقبت سلامت تحلیل شد. سپس فرآیند دستورگذاری طرح تحول سلامت با استفاده از مدل جریان های چندگانه کینگدان مورد بررسی قرار گرفت با توجه به نحوه اجرای طرح مصوب، چالش‌های طرح تحول سلامت در سه مولفه اصلی چالش‌های تدوین، اجرا و ارزیابی همراه با زیر مولفه ها شکل گرفت در نهایت، راهکارهای اصلاحی به ازای هر چالش شناسایی شده ارائه شد.

نتیجه گیری: در مجموع مطالعه حاضر نشان داد، طرح تحول نظام سلامت با تاکید بر دستیابی به عدالت در تامین مالی مراقبت سلامت اجرا گردیده است و با تکیه بر نتایج این پژوهش می توان گفت که طرح تحول نظام سلامت تا حد مطلوبی توانسته است به اهداف خود برسد، اما عملکرد برخی از دستورالعمل های طرح تحول نظام سلامت در حد انتظار نبوده است. در این مسیر چالش‌های متعددی رخ داده که مهمترین آن ناعادلانه بودن ساختار نظام سلامت و همچنین وضعیت اقتصادی کشور می‌باشد. همین امر ضرورت توجه بیشتر به اصلاحات ساختاری در بدنه نظام سلامت و همچنین سیاستگذاری در راستای رفع چالش‌های مرتبط با بحث عدالت در کلیت جامعه را متجلی می‌سازد. لذا بر مبنای راهکارهای ارائه شده توصیه می‌شود در تدوین و اجرای اصلاحات، قوانین و طرح های مشابه طرح تحول سلامت مسائلی نظیر، اطمینان از تامین مالی برنامه، داشتن نگاه سیستماتیک به مسئله، توجه به نظر و دیدگاه کارشناسان، آموزش شیوه استفاده از اسناد و شواهد مرتبط، توجه به بستر و پتانسیل زمینه‌ای موجود و توجه به بحث سلامت به عنوان چالش اصلی سیاستگذاری مورد توجه سیاستگذاران قرار گیرد.

واژه های کلیدی: تحلیل سیاست، طرح تحول سلامت، عدالت در تامین مالی نظام سلامت